

Domáci glasovi

Štev. 116

Lienz, sreda 16. oktobra 1946.

Leto 2.

NEMŠKO VPRAŠANJE JE NEVARNO

Mirovna konferenca, ki pravzaprav ni sklenila drugega kakor priporočila za mirovne pogodbe, katere bodo šele izdelali zunanji ministri, je svoje delo s tem končala. Če se bodo in kadar se bodo zunanji ministri velikih sil sporazumeli, tedaj bodo podpisane in s tem uveljavljene mirovne pogodbe z Italijo, Romunijo, Bolgarijo, Madžarsko in Finsko. Ostalo pa bo še naprej nerešeno osrednjeevropsko vprašanje, kaj bo z Nemčijo. Sporazum v tem vprašanju bo vsekakor mnogo težji kakor je bil n. pr. sporazum glede Italije, dasi je bil tudi ta zelo težak. Nemčija, ki je danes zasedena od štirih velesil, je že zdaj velik kamen spotike med zasedbenimi oblastmi ene ter druge cone. Vidimo napreč že zdaj v "nemški politiki" posameznih velesil čisto različna stremljenja, ki odkrivajo tudi čisto različne namene posameznih vlad. Razločno vidimo, kako se že danes ena ali druga stran prizadeva, da bi najprej za svojo politiko pridobila čim več nemškega javnega mnenja, da bi potem v Nemčiji in po njej v Srednji Evropi lahko zagotovila svojo veljavo.

Ta tekma je zdaj dobila viden izraz tudi v posebni objavi brit. zun. ministrstva, kjer so britanski strokovnjaki izdelali poseben predlog, ki ga uradno imenujejo "Berlinsko pismo". Ta dokument bo Bevinu služil za podlago pri pogajanjih na svetu zunanjih ministrov glede Nemčije, ki se bodo pričela po 20. novembru. Kakor naglašča londonski list "Observer", ta novi angleški načrt glede Nemčije vsebuje take predloge, o katerih Britanci že vnaprej slutijo, da bodo naleteli na najhujši odpor pri Rusih in pri Francozih. Za te predloge so se britanski strokovnjaki odločili, ker vidijo v njih edino možnost čimprej odstraniti nevarno gospodarsko propadanje zahodne Nemčije, ter jih hočejo izvesti za vsako ceno, čeprav bi glede njih z Rusi ne bilo mogoče doseči sporazuma. Glasnik britanskega zastopstva v Berlinu je nastali položaj tako-le označil:

"S tem predlogom smo odprli vrata za sporazum z Rusijo glede rešitve nemškega vprašanja. Ne prikrivamo pa si, da ta odločitev Vel. Britanije, ki hoče gospodarsko zastajanje Nemčije za vsako ceno ustaviti, pomeni vendarle neko nevarnost. Če se štirje zunanji ministri pri novemberskih konferencah v New Yorku o nemškem vprašanju ne bodo mogli zediniti, bosta Vel. Britanija in USA prisiljeni, da bosta krenili v razvoju svojih področij v Nemčiji na docela nova in neodvisna pota ter sta pripravljene, če bo treba, postaviti se po robu tudi ruski upravi vzhodne Nemčije. Največja nevarnost pa bi bila v tem, če bi meje med vzhodno in zahodno Nemčijo začeli še bolj utrjevati."

SMUTS SVARI

Sivolasi južno-afriški državnik general Smuts zdaj potuje po zahodni Evropi in oznanja potrebo evropske vzajemnosti. Dasi stvaru državniku križajočise svetovni nazori vzhodnega in zahodnega sveta niso docela jasni ter mož v njih vidi le navadno politično taktiko, ki ne izključuje sporazuma med vzhodom in zahodom, vendar

so njegove besede o novi ureditvi Evrope vredne vsega premisleka. V nedeljo je govoril pred belgijskim parlamentom, kjer je naglasil, da bodočnost Združenih narodov najhuje ogroža zloraba veto pravice, ki se je velesile poslužujejo v Varnostnem svetu. Dejal je: "Veto pravico so sprejeli zato, da bi z njo povezali velesile v vseh vprašanjih, ki se tičejo svetovnega miru. Zdaj pa jo zlorabljajo v tekmovanju svoje politike. S tem je postavljen v nevarnost prvi temelj vsakega upanja na svetovni mir."

Nato je maršal Smuts ponovil svoj poziv, naj bi velesile še enkrat se lotile svoje naloge in bi skušale hraniti svetovni mir. Največje vprašanje današnjega dneva pa je mir v Evropi. Je se ne bo posrečilo, da bi že zdaj postavili zdrave temelje za evropski mir, niti charta Združenih narodov ne bo več mogla zjamčiti miru v Evropi."... Nato je razlagal, da ideološka cepitev Evrope zanj ni preveč resna, da so to le razvojne bolečine, ki bodo minile in bodo kmalu tudi pozabljene. Nato je rekel: "Ne vidim nobenih nepremostljivih prepadov med zahodno in vzhodno Evropo. Vsi taki pojavi so le časovni in izvirajo iz naše gospodarske in duhovne krize, niso pa preveč važni. Prepričan pa sem, da je edino zdravilo za Evropo tak načrt, ki bi jo vso povezal v eno celoto in omogočil obnovo te celine."

MOLOTOV GRAJA

Ruski zunanji minister je v ponedeljek žasnikarjem v Parizu v svoji izjavi ostro grajal delovanje mirovne konference, še bolj ostro pa politiko zavezniških velesil. Dejal je, da je glasovalni način na konferenci bil nepravičen. Države, ki jih kako vprašanje sploh ni brigalo, so lahko preglasovale druge države, ki so se borile za svoje življenske interese. Glede Finske je dejal: "Ameriška delegacija ima s Finsko svojo politično igro. Računala je, da bi z navidezno prijaznostjo utegnila pridobiti Fince. Finske zastopnike bi pred to igro rad posvaril."

Glede Trsta je Molotov rekel: "Konferenca je večkrat prekršila dogovore, ki smo jih bili sprejeli zunanji ministri. Glavna krivda za to je pri Vel. Britaniji, Združenih državah in Franciji, ki jim niso mari prevzete obveznosti."

Glede grško-bolgarskih meja je izrekel to-le sodbo: "Vsak nepristranski opazovalec bo razumel, da je bilo to glasovanje o grško-bolgarski meji velika politična zmota. Vendar naj Bolgarija ne izgubi poguma. Glasovanje na tej konferenci ni bilo pravilno in ga svet zunanjih ministrov ne bo sprejel."

Končno se je Molotov pritoževal, da najbolj prepričevalni dokazi niso imeli uspeha: "Zastopnik Združenih držav je o vseh vprašanjih prvi glasoval. Kakor hitro je on oddal svoj glas, smo že vedeli, kako bo za njim glasovalo 12 ali 13 drugih delegacij. Ta skupina je poskušala, če ji je to ugajalo, da je zagotovila sprejem kakega sklepa, ne oziraje se na to ali je tak sklep pravilen ali napačen."

SLOVENSKA GIMNAZIJA V SENIGALLI-JI

V begunskem taborišču v Senigalliji (Italija) je slovenska gimnazija, ki so jo angleške oblasti že prej priznale, zdaj pa so jo priznale tudi italijanske upravne oblasti. Pač pa so morali slovenski dijaki naknadno delati pred italijansko komisijo izpite in sicer od prve do šeste šole. Izpite je delalo 43 dijakov. "Združena Slovenija" glasilo slovenskih emigrantov v Italiji, ki izhaja v

Senegalliji tako-le poroča:

"Izpitni komisiji za enotno nižjo gimnazijo, ki obsega le prve tri razrede, je predsedoval ravnatelj Aroldo Bellardi, komisijama za višjo klasično in realno skupino pa ravnatelj Vittorio Solazzi. Izpitom je prisostvoval tudi tajnik providitorija (prosvetnega referenta) v Anconi, prof. Simoncini. Dr. Franc Suzzi iz Trsta je bil tolmač in obenem izpraševalec za italijanščino in angleščino. Prof. Gianpaolo pa je bil izpraševalec za risanje in umetnostno zgodovino. Ostali izpraševalci so bili slovenski profesorji. Uspeh je bil prav zadovoljiv. Od vseh dijakov le eden ni izdelal. Najbolj so se postavili peto in šestošolci, najmanj pa prvo in četrtošolci. Veliko pozornost posvečajo v italijanskih šolah še vedno telesni vzgoji, ki jo prav strogo redujejo, pri realcih pa risanje. Čudilá pa so se italijanski pedagogi, da se morajo naši klasiki učiti tudi geometrijo, fiziko in kemijo. Šestošolci obeh skupin so morali polagati izpit tudi izpit čez umetnostno zgodovino in filozofijo, kar so se oboje prav dobro naučili šele zadnji mesec. Petošolcem pa je znanje umetnostne zgodovine pripomoglo do poprave v oceni risanja. Na splošno lahko rečemo, da so vsi zadovoljni. Italijanski šolniki, ki so v nekaterih predmetih bili presenečeni nad znanjem naših dijakov, naši profesorji, ki jih dijaki niso osramotili, in dijaki, ki so se na splošno dobro držali in bodo dobili te dni italijanska državna spričevala. Starši in odbor pa sta hvaležna zlasti prof. dr. Suzziju in ravnatelju dr. Stoparju, da sta vso težko zadevo tako lepo izpeljala."

PRISELJEVANJE V USA POVEČANO ?

Med najtežjimi vprašanji, ki jih bo morale v bodočem letu obravnavati 80. zasedanje kongresa Združenih držav, je sprememba zakona o priseljevanju v tem smislu, da bi bilo s tem pomagano evropskim beguncem. "Lovkoljubni oziri bodo zagovarjali revizijo dosedanjega zakona, čeprav je bila v zadnjem četrstoletju pretežna večina kongresa proti vsaki spremembi priseljevalne politike. Ravno kongres je v letih po prvi svetovni vojni postavil močen obrambni zid proti priseljencem ter je s tem zmanjšal njihov število od povprečno 1 milijon na okroglo 150.000 letno. Ameriška javnost je odobravalala to zmanjšanje in skrbno izbiro priseljencev, zato Amerikanci niso nikdar poskušali spremeniti svojega stališča. Kljub temu pa se je izven predpisane kvote priselilo veliko trgovcev, profesorjev, dijakov in raznih poklicnih strokovnjakov.

Politično za spremembo zakona o priseljevanju v letu 1947 ne kaže posebno dobro. Možno pa je, da bo žalostna usoda Evropejcev, ki so ostali brez doma, pripomogla k temu, da bodo dosednji strogi zakoniti predpisi nekoliko omiljeni. Mnogo bo na to vplivala tudi sestava kongresa, ki bo izvoljen 5. novembra letos in se bo prvič sešel 3. januarja 1947, kakor tudi razvoj mednarodne politike, posebno kar se tiče Palestine. Že dosedaj je predsednik Truman, kolikor je le mogel, tolmačil v korist, ("displaced persons", pa naj je šlo za Jude, katoličane ali pravoslavne. Našli so tudi pomanjkljiva mesta v zakonu, ki so omogočila vselitev okrog 3.900 osobam mesečno v USA.

Če bo kongres razpravljajal o priseljitvenem vprašanju, bo s tem prizadeta večina držav, ker bodo pri obdelovanju tega vprašanja napravili temeljito razliko med pripadnostjo k posameznim narodnostim iz različnih zemljepisnih pokrajin sveta. Pri podpisu sedanjega zakona so bili "tujci, katerim se ne more podeliti državljanstvo", od priseljevanja izključeni, kar je zbudilo veliko nezadovoljnost v vzhodnih državah. To so pozneje spremenili, in zdaj se more letno vseliti po sto Kitajcev, Indijcev in Filipincev.

IZOBČENJA IZ KATOLIŠKE CERKVE. Reuter poroča: "Vati-kanski radio je 14. t.m. obja-vil, da so izobčeni vsi, ki so sodelovali pri obsodbi nadškofa Stepinca, ko je že poprej bilo izrečeno izobčenje maršala Ti-ta iz katoliške Cerkve."

ZA OBSOJENEGA NADŠKOFA DR. STEPINCA. Iz Milana poročajo, da je milanski nadškof kardinal dr. Schuster svojim vernikom naslovil prošnjo, naj molijo, da bi Bog, ki vse more, rešil ječe nadškofa dr. Stepinca. Ta obsodba je žalitev vseh kato-liških škofov.

SLOVENCİ V ITALIJI. "Ze-dinjena Slovenija" 3. oktobra poroča, da je nekaj članov slo-venskega taborišča v Senegalli-ji 9 odšlo na stražarsko slu-žbo v Palambino.

"HAMLET" V SLOVENSKEM BE-GUNSKEM TABORIŠČU. Dne 6. oktobra zvečer so v slovenskem begun-skem taborišču v Senegalliji 9 uspešno uprizorili "Hamleta".

VOJAŠKO ZVEZO je Sovjetska zveza predlagala Perziji. Per-zija bi od Sovjetske zveze do-bivala orožje, letala in vojaške svetovalce.

ČOKGLADO MESTO MESA ta te-den dobivajo Dunajčani.

"ČISTKA" V RUSKEM KOMUNIZMU. "Pravda" glasilo komunistične stranke je objavila v uvodnem članku ostro kritiko nekaterih v zadnjem času napravljenih filmov. Posebno napada dela tu-di v inozemstvu znanih režiser-jev Eisensteina (za film "Ivan Grozni"), Pudovkina ("Admiral Nahimov") in Trauberga ("Na-vadni ljudje). Po mišljenju lista je naloga ruske filmske in-dustrije predvsem v tem, da zasidra v narodih Sovjetske zve-ze komunistična načela, ne pa da ustreza malomeščanstvu. - Dasi so sovjetski filmi pred vojsko bili velika in uspešna

sovjetska propaganda, kar velja tu-di za zgoraj omenjene "grajane" fil-me, se zdaj uradnim komunistom ne zde več dovolj "pravoverni". Ti ponavljajoši se nastopi zoper sov-jetske kulturnike pomenijo začetek novih "čistk" v vrstah sovjetskega komunizma.

POTNI LISTI NAJ SE ODPRAVIJO. Te dni so se sešli v Londonu zastop-niki turizma iz 41 držav, da izmenja-jo svoje izkušnje ter se pomenijo o bodočih načrtih in skrbeh. Gotovo se ni še nikdar zabavljalo v toliko jezikih nad potnimi listi in vizumi; vsi so bili edini v zahtevi, da še morajo mejni plotovi podreti. Lepo je povedal avstralski zastopnik, že prihajajo čez meje turisti, da o-stanejo armade doma." Res, kako pri-jetno bi bilo življenje, ko bi izgi-nilo nezaupanje s sveta.

VELIKOPOTEZNI NAČRTI V FRANCIJI. Največ vode ima v Franciji reka Rho-na. Vendar je od svojih 812 km dol-žine plovna le v dolžini 490 km. Vsled močnega padca (ponekod nad 1 m na km) in deročega toka pa je pro-met na tej reki desetkrat manjši, kakor na mnogo manjši reki Seini in ni nikdar dosegel 1 milijon ton. Le 750 - 1.800 k.s. močni motorni vlačilci morejo zmagovati močni re-čni tok. Izlivi so zasuti s peskom, ter so marali pri Marseille zgra-diti poseben, 7-km dolg, prekop, ki je stal 200 milj zlatih frankov. Pri tem pa je zemljepisni položaj Rhone in njenega ušlja kar moč ugo-den. Od Port Saída čez Marseille v Strassbourg je po vodni poti le 3850 km, medtem je skozi Gibraltar in Brest 6800 km. Rhona je z rekami Rena, Seina in Loira povezana s ka-nali. Sedaj delajo načrte, po kate-rih bi zvezali Rhono s celotnim fran-coskim in evropskim kanalnim omre-žjem, tako, da bi tovarni čolni mo-gli prispeti naravnost v Genevo, kjer si hoče Švica zgraditi veliko pri-stanišče, podobno onemu v Lyonu. Ve-likega pomena je Rhona tudi za pre-skrbo dežele z električnim tokom. Zdaj nadaljujejo po vojni prekinje-na dela pri zgraditvi velike dolin-ske zapore pri Bellegarde. Elektrar-na, ki jo bodo tam zgradili, bo da-jala okrog 2 milijardi kilov. elektr. toka